ГРОМАДА

ПРОБЛЕМИ ГРОМАДСЬКОГО ЖИТТЯ

ВИДАВЕЦЬ інж. С. СОЗОНТІВ
РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ

ADRESSE :

HROMADA
5, Rue Gasnier Guy
PARIS XX

Рік 2. ч. 27-28

ВИХОДИТЬ ДВІЧІ НА МІСЯЦЬ

N° 3-4

ЛЮТИЙ 1949

ПЕРЕДПЛАТА :

Квартально ..... 150 фр.
Піврічно ..... 270 фр.
На рік ..... 500 фр.

c/c Paris 565.800

HROMADA
COLLECTION BI-MENSUELLE
EDITIONS FRANCO-UKRAINIENNES
FONDATEUR S SOZONTIV

PROPERTY OF LIBRARY
ENG. SAWA ŻERKAL

50 frs.

С. СОЗОНТІВ

Кравченко і українці

Минає вже місяць, як розпочався так званий процес Кравченка. Відбулося вже 14 судових засідань, вислухано більше 20-ти свідків, при чому противна сторона «Леттр Франсез», за якою приховується Кремль, виставила в свідки всю сметанку комуністичного інтернаціоналу. Тут були : Мартен-Шоф'є (журналіст), Фернен Гренье (політичний діяч), П'єр Дебрей (літературний критик і журналіст), П'єр Куртад (французький журналіст), Веркор (письменник), Жан Баб (професор політичних наук), Емануель Д'Астьє (політичний діяч), Лями (політичний діяч), Марк'є (військовий), Кан (журналіст з США), Зільякус (анґлійський депутат), Жоліо Кюрі і т. д. З боку ж Кравченка, хотів він того чи ні, були свідками або свідомі українці, або українці з походження, як і він сам. Тут були : Ольга Марченко (селянка), Семен Марченко (селянин), Кизило (інженер), Іван Кривсун (селянин), Силенко Лев (Орлигора-роб. кореспондент), Кашинська (лікарка) і т. д.

І знов, як у 1917-18 році, тільки вже не зі зброєю в руках і не на широких степах українських, а в невеличкій судовій залі Парижа, в несприятливих умовах, без знання мови, морально й фізично вимучені, наші Д. П. — селяни, робітники, інтелігенція — зводили протягом місяця словесний бій з червоною потворою, — розкриваючи очі тим, що до цього часу ще не прозріли, — даючи можливість упевнитися тим, що й до цього часу не цілком вірили в ту правду про совєтський «рай», яку стара еміґрація розкривала десятки років. Як не хотіли прихильники «єдиної неділімої», — вся ця московська еміґрація різних відтінків, починаючи з Керенського, через Абрамовича й Дана, до Кравченка, найновішої зірки, звести всі зізнання наших свідків до боротьби одного «целого русского народа» з диктатурою Сталіна, шило з мішка ввесь час вилазило на судових засіданнях. Бо, не дивлячись на «пораду» Кравченка-не згадувати й не підкреслювати української проблеми, суд дізнався з уст того чи іншого свідка, що голод 1933 року був тільки на Україні; що людоїдство було зареєстроване тільки в наших, колись так багатих селах, в той час, коли в Московії всього було достатньо; що всі тюрми НКВД, всі ці прокляті місця заслання, як Соловки, Колима й т. д., були переповнені головно українцями, з невеликим додатком людей іншої національности. І дуже-дуже рідко траплялися там москалі: що бути українцем — то вже було злочином у совєтському «раю».

Це не є секретом, що наші люди в таборах Д.П. чекали на цей процес, готувалися до нього, як до події величезної ваги. Відомо також, що ці люди зібрали величезну кількість різного роду документів і фотографій про весь той жах, який відбувався на наших землях. Все це вони надіслали з власної ініціятиви п. Кравченкові. Не є секретом так само, що ці люди, що перебували десятки років по концтаборах «необ'ятної Расєї-матушки», за всяку ціну хотіли дістатися до Парижа, щоб розказати демократичному світові (бо так вони думали) про всі ті знущання, про весь той жах, що ці виродки людства — большевики — робили над нашим безборонним народом. Письменники, науковці, колишні військові, навіть орденоносці, колишні робітники совєтських фабрик та колгоспів — вони пішки, на колінах прилізли б з своїх таборів до Парижа, щоб зірвати маску з цієї червоної потвори й тим попередити культурний світ про небезпеку, що загрожує зі Сходу. Та й прізвище героя цього процесу — Кравченко — було своє... українське. Якою ж прикрою була для них дійсність, коли вони побачили та почули отого пана, що носить українське прізвище Кравченко.

Стара, здавалось, пересипана, так знайома нам пісня, знов почулася нашим землякам-свідкам з уст Кравченка : «Зачем и для чего отделяться и разделяться; говорите по-русски; по-русски это звучит нехорошо; зачем разрывать родину на куски» і т. д. Перші свідки українці, що мали з ним балачку в справах національних, як пані Дражевська, проф. сор Король, ин. Голубничий та Дубовець, ясно зазначили Кравченкові свої позиції та вказали йому на те, що між ним, Кравченком, та українством є непрохідна прірва. Зазначили йому, що вони можуть говорити на суді тільки по-українському про все те, що вони бачили й чули в Україні, про всю ту систему не тільки соціяльних експериментів, але й національного гноблення України. В наслідок чого Кравченко відмовився від цих свідків і зарядив негайний виїзд цих людей поза межі Франції. Його нахабству не було краю... Ці люди мали негайно від'їхати під ескортою поліції на паризьку залізничну стан-

(*Продовження на стор. 3*)

A NOS AMIS FRANCAIS

EN MARGE du PROCES KRAVTCHENKO

« Je jure de dire la vérité, toute la vérité, rien que la vérité. »

Le procès Kravtchenko bat son plein. La liste des témoins s'allonge. Les députés succèdent aux paysans, les militaires aux civils, les français, les américains, les anglais, les ukrainiens, les russes, les DP s'intercalent, — chacun dépose ce qu'il sait, ce qu'il pense, ce qu'il suppose. Les avocats de deux parties croisent le fer, ce qui provoque des étincelles, parfois éblouissantes. Et la vérité, comme une balle de tennis, lancée à toute volée, est renvoyée d'un camps à l'autre, elle sort des ténèbres, éclatante de lumière, pour être envoyée dans l'obscurité totale, au point qu'on oublie même la portée de cette vérité.

L'autre semaine un des témoins des « Lettres Françaises » déclara qu'en URSS il n'y a pas de persécutions (?). C'est la même chose que si on disait qu'en France on ne boit pas du vin. Un autre témoin, venu d'Angleterre, cité par la même partie, a démenti cette assertion par une atténuation que les Soviets en effet « exagèrent un peu » dans ce sens. Où est la vérité ?

Un des témoins cité également par le même journal, déclara, à ce sujet, qu'« *un parti au pouvoir a le droit d'exiger que tous les citoyens lui répondent de leurs actes et de leur pensée* ». Cette fois l'adversaire de Kravtchenko a dit la vérité et a approuvé la thèse de ce dernier.

Pour nous, les Ukrainiens, le récit douloureux de Kravtchenko le récit des choses vécues, ne fait pas de doute sur leur véracité. Cette véracité a été confirmée par les dépositions, simples et depourvues de prétention, des paysans et des ouvriers, originaires de l'Ukraine, ces Martchenko, ces Kysilo, ces Kovsun, etc.

Ces témoins ont dit la vérité, celle qu'ils ont vécu, vérité toute simple, toute nue. Mais cette vérité n'est pas encore toute la vérité, elle n'es pas complète, comme, d'ailleurs, celle de Kravtchenko. Ils n'ont pas démontré que toute la Nation Ukrainienne est asservie par le Kremlin Soviétique, comme ils ont été asservis, eux-mêmes en tant qu'individus. Ils n'ont pas dis que dans les camps de concentration de l'Oural, et surtout de Kolyma, cet enfer aux mines d'or, il y avait toutes les nationalités, *surtout des Ukrainiens*, mais pas de Russes. C'est la vérité cachée. C'est la vérité qu'on cache soigneusement.

En effet, un journaliste américain, spécialiste des reportages sur l'espionnage international, détecteur des réseaux de la cinquième colonne allemande et japonaise, *sauf soviétique*, ce journaliste affirme que les Ukrainiens sont des espions allemands, nazis etc.. Ceci est « sa vérité » à ce témoin, la « vérité » à sa façon. Il est inutile de dire qu'en face de cet outrage à notre honneur national, envers ce journaliste qui a fait six mille kilomètres pour venir à Paris et pour y déposer ces assertions révoltantes, nous ne pouvons éprouver qu'un dégoût et un mépris mérité. Il est vrai que certaines « vérités » ne changent pas de couleurs et ne vieillissent pas : à l'époque des tsars russes et ensuite après leur chute les milieux russes de toutes les nuances, des monarchistes jusqu'aux socialistes, ne cessaient de proclamer que « l'Ukraine est une intrigue allemande ». Aujourd'hui la propagande soviétique tant dans la presse que dans les déclarations des personnalités officielles soviétiques a repris le même slogan : les Ukrainiens qui s'opposent au régime soviétique ne sont que des collaborateurs allemands, des agents nazis etc. Et le journaliste américain, au nom sonnant de Kahn, vient à Paris pour y faire proclamer les mêmes insinuations. Il est aisé de comprendre qu'entre les dirigeants de l'empire soviétique et ce journaliste qui n'y a jamais été, existent des liens plus qu'amicaux et qu'on a profité de ce procès Kravtchenko pour pouvoir ternir le problème ukrainien, pour discriminer la nation Ukrainienne, pour désavouer sa lutte héroïque et ses justes aspirations à la liberté. Voilà, où se cache la vérité vraie. Mais c'est là l'affaire de la conscience de ce journaliste américain qui doit prendre toute la responsabilité de ses dires et de ses actes.

Mais quand même, au cours de ce procès, s'est dégagée une vérité toute simple. Ainsi qu'en 1917-1918 les paysans et les ouvriers prirent les armes pour défendre leur pays natal contre les hordes de Mouravieff, d'Eugénie Boche et de Staline lui-même, ces amis invéterés de M. Kahn, qui à cette époque jouait encore à cache-cache ou au chat perché, ces mêmes paysans et ouvriers de l'Ukraine actuellement sont venus à la barre du Palais de Justice pour y crier, par leur présence, la tragédie de leur peuple martyrisé par les Soviets russes. Et c'est une vérité flagrante et indiscutable.

Nous ne savons pas si M. Kravtchenko gagne son procès de diffamation ou non, mais nous savons que le peuple Ukrainien gagnera bien le sien. Malgré Kravtchenko qui s'est déclaré déjà contre « les séparatistes », malgré les assertions injurieuses de M. Kahn, malgré toute la propagande hostile des Soviets, la Nation Ukrainienne, dans sa lutte implacable, suit son chemin, un chemin difficile, certes , et plein d'obstacles, de souffrances, un chemin de Golgotha, mais il arrivera un jour vers son but final — vers sa Liberté nationale et politique.

Вирсьте передплату !!!
Не гайтеся з боргами за 1948 р.

КРАВЧЕНКО

(*Продовження з стор. 1*)

цію, а далі до Німеччини, їх мали б там зустріти якісь люди й з ними «поговорити». Довелося встрянути в цю справу Українському Центральному Комітетові, який на вимушеному побаченні з Кравченком дав йому зрозуміти, що українці все таки будуть його підтримувати й допомагати всім, чим можуть, в його процесі з «Lettres Françaises», що українці будуть його підтримувати й допомагати в усякій його боротьбі з совєтською владою, але в той момент, коли він стане знаряддям у руках тих, що хотять знову відбудувати «єдіную недєлімую» він буде мати їх, як своїх найрішучіших ворогів, це його справа скористати, або ні, з свідчень тієї чи іншої особи, яка на це погодиться, але в момент, коли він від цього свідка відмовляється, він не може мати до цієї особи ніяких претензій, — що кожний свідок українець є під охороною українського організованого громадянства й що єдиним рішаючим чинником виїзду або перебування цього українця в межах Франції є французька адміністрація.

В намаганні негайно відправити додому «непокорних» свідків не допомогли Кравченкові ані його істеричні вигуки, що українці хотять завалити процес, ані його звернення до французької поліції, яка чемно, але рішуче йому сказала, що у Франції «так не роблять». Після цих чотирьох свідків аналогічна історія повторилася з іншим українцем, ясна й недвозначна позиція якого мала за наслідок відмовлення Кравченка й від цього свідка. Був момент, коли всі українці — свідки Кравченка — хотіли залишити цього «малороса» варитися у власному соку. Але бажаючи хоч будь-чим відплатити червоним катам та їх прихильникам за ті мільйони жертв, що загинули від руки НКВД, наші люди, на пораду того ж Українського Центрального Комітету, лишилися в Парижі для свідчень.

В додаток і сам Кравченко, після так неприємної для нього зустрічі з представниками орґанізованого українства на пресовій конференції, а потім на побаченні, а також перед рішучою позицією наших свідків, став здавати. Він погоджувався на українську мову при свідченнях; він погоджувався на різного роду полегшення цензурного характеру в свідченнях ; він запросив одного з українців, перебуваючих у Парижі, на свого перекладача для українців; та ще більше : від'їжджаючим після свідчення українцям він давав автографи по-українському.

Чим закінчиться процес, ми не знаємо. З його перебігу та закулісної гри Кравченка з свідками виявилося - що виступ наших свідків не був ніким ні орґанізований, ні ведений... Але не зважаючи на всі ці несприятливі умови, культурний світ довідався багато правди про большевицький режим на українських землях і, що для нас найважливіше, про українську проблему, якої не могли приховати ні москалі, ні їх «попутчики». Сам же Кравченко, а разом з ним і його ідейні батьки : Керенський, Абрамовичі, Дани і інші з «Соц. Вестника» побачили, що український рух уже замовчати не можна.

ВЕЛИКИЙ УСПІХ сот. Б. ПАНЧУКА

(На Конференції ліберальних рухів поневолених народів)

Заходами Ліберального Інтернаціоналу (Світової Спілки Лібералів), з участю делегатів таких країв : В. Британія, Америка, Канада, Франція, Бельгія, Голяндія, Італія, Німеччина, Еспанія, Швайцарія, Швеція, Фінляндія, Туреччина, Данія, Півд. Африка, та при помочі Британського Ліберального Товариства в днях 25-28 січня ц. р. в Льондоні відбулася Конференція представників ліберальних рухів поневолених народів. В Конференції взяли участь : Албанія, Болгарія, Чехословаччина, Естонія, Мадярщина, Латвія, Литва, Польща, Румунія, Еспанія, Україна і Югославія. Як гості, на Конференції були присутні відпоручники Міжнародного Селянського Об'єднання, Міжнародного Об'єднання Робітників Пера (ПЕН-клюб) і Европейського Руху.

Під час Конференції ухвалено цілий ряд резолюцій і створено постійний Комітет, в якому зступлені ліберальні рухи всіх тих країв, поневолених тоталітарним режимом. Одна з резолюцій, яку прийнято одноголосно всіма учасниками, відноситься до українського питання і говорить так :

«З уваги на те, що вільна і самостійна Українська Держава, створена і визнана, по першій світовій війні була знищена ворожими волі силами в такий самий спосіб, як багато інших держав під час і по закінченні другої світової війни,

і з уваги на те, що, хоч Україна є членом ООН, її уряд та представники не заступають вільного українського народу, а є тільки рупорами совєтського московського уряду,

у х в а л ю є т ь с я, що представники вільних і демократичних українських течій повинні бути запрошувані до участи в загальному русі Европейської Вільности і Об'єднання».

Загальна резолюція Конференції стверджує : 1) Воля є одна і неподільна і Европі загрожує втрата її, коли хоч одній нації забереться право до волі. 2) Оборона волі — обов'язок всіх чоловіків і жінок. Ця оборона — це в першу чергу повне повернення поневоленим народам їх національної незалежности та волі їх краям. Коли це не буде осягнене, волю втратить кожна вільна нація. 3) Боротьба за волю мусить бути продовжувана і доведена до переможного кінця, незалежно від того, чи йдеться про поневолення країни ззовні, чи створення диктатури в нутрі.

На закінчення Конференції в Кекстон Гол відбулося масове віче для англійської публіки. Головним промовцем на вічі був проф. С. Де Мадаріяґа, голова Ліберального Інтернаціоналу та голова Культ.-осв. Комісії в загальному Европейському Русі Об'єднання Европи, а побіч виступали з промовами представники поневолених червоним тоталізмом народів. В імені українців виступав з доповіддю сот. Б. Панчук, який головну увагу в своїй промові присвятив визвольним змаганням українського народу, починаючи з 1918 р. — до сьогоднішніх днів з діями Української Повстанської Армії. Зібрана публіка нагородила українського промовця бурхливими оплесками.

Про хід нарад Конференції широко інформувала англійська преса та радіо в передачах для Европи.

(«Укр. Думка», Лондон).

УВАГА!!! б. ВОЯКИ ФРАНЦУЗЬКОГО ВІЙСЬКА

Дня 6 березня ц. р., в неділю, по Службі Божій в Українській Автокефальній Православній Церкві на вул. Gasnier-Guy, 5, Paris XXe буде відправлена панахида по українських вояках, що впали в боротьбі за визволення Франції.

УПРАВА

У пам'ятні роковини героїчної смерти

бл. п.

ОЛЬГИ БАСАРАБ і ОЛЕНИ ТЕЛІГИ

відбудеться в неділю, 27 лютого ц. р. в Парижі, в залі на rue Madame, 61 Metro : Saint-Sulpice

СВЯТОЧНА АКАДЕМІЯ НА ЧЕСТЬ ЖІНОК — БОРЦІВ ЗА УКРАЇНУ

На це свято запрошує все українське громадянство Парижу й околиць —

СОЮЗ УКРАЇНОК у Франції

Початок о 4-ій год. пополудні.

Чистий прибуток на вакаційну оселю для української дітвори у Франції.

Гувернер Валентен СМІС
Голова делеґації ІРО на Францію

Амбасадор Анрі ПОНСО, Голова Ради ІРО

Історичний здобуток

В наслідок того, що ІРО перейняло на себе опіку над усіма еміґрантами, в тому числі й українцями (новими біженцями й старими еміґрантами), французький уряд у першій половині минулого 1948 р. видав розпорядження про те, що українські еміґранти діляться на дві категорії. До першої категорії було зараховано так званих пансенівських біженців, себто старих еміґрантів, яким, згідно з французькою тер-

ЧИТАЙТЕ НОВУ КНИЖКУ:

УКРАЇНСЬКІ ДУМИ

(ЕПОПЕЯ КОЗАЧЧИНИ)

Український текст і повний французький переклад із вступом і примітками пані М. Шерер.

Ціна 360 фр.

Замовляйте в « Громаді »

мінологією надано назву «refugié Ukrainien». В другу категорію ввійшли всі ті українці, що перед війною 1939 р. мали польське, чеське чи румунське громадянство. Цій категорії надано назву «біженець українського походження» (d'origine Ukrainienne).

Отже цим розпорядженням французької влади, яке ми маємо повне право вважати історичним не тільки з погляду задоволення нашого національного почуття, але й з погляду міжнароднього права, цим розпорядженням розв'язано було надзвичайно болючу для нашої еміґрації у Франції проблему. Здебільшого наша еміґранія у Франції перебуває вже чверть століття й протягом цього всього часу вона невпинно боролася за признання свого національного імени. Одначе, всі попередні заходи як окремих осіб, так і окремих орґанізацій, не давали бажаного результату. Після останньої війни заходи про признання української национальности у Франції було інтенсивно відновлено, особливо українською делеґацією при підготовчій праці по створенню ІРО, що мало замінити всі ті орґанізми, які раніше опікувалися еміґрантами, а саме : Офіс Нансена, Міжнародній Комітет Біженців і т. д. Наша делеґація в Женеві, на чолі з інж. Созонтовим, головою Української Громадської Опіки у Франції, при надзвичайно великій підтримці п. Амбасадора Анрі Понсо, на цей раз виграла бій. ІРО прийняло під свою опіку всю масу української еміґрації й тим самим уже було підведено грунт під юридичне признання українського національного імени.

З міжнароднього терену акція перекинулася на місцевий французький. Зусилля представників української еміґрації, яка на цей раз виявила зразкову дисципліну, бо в тій роботі взяли участь представники всіх українських орґанізацій, що доручили в цій справі вести пересправи одному інж. Созонтову; тому то, ці однодушні зусилля українців власне й вирішили позитивне розв'язання справи. Завдяки підтримці місцевої делеґації ІРО на Францію, зокрема одного із видатних її керівників п. П. Бремона, французький уряд видав згадане нами вище розпорядження про

PROPERTY OF LIBRARY
ENG. SAWA ZERKAL

Директор П'єр БРЕМОН, який дуже прихильно відніс'я до визначення окремої національної української групи серед емігрантів, якими опікується ІРО

признання української національности. Як відомо, нансенівські еміґранти повинні платити окремий податок, який збирався при видачі «Carte d'identité» в спосіб наліплення спеціяльних нансенівських марок. Зібрані таким чином суми раніше йшли на користь російських орґанізацій, і українці з тих сум мали справді такі «сльози». Щоб зарадити такій ненормальній ситуації, французький уряд спеціяльно видрукував тепер марки й для українців, на яких надруковано «Ukrainiens». Таким чином, нансенівський податок, зібраний з українців, тепер ітиме виключно для потреб української еміґрації. Додамо, що колір українських марок є зелений. Доля судила, щоб для українців цей колір означав надію.

Цей раз складаючи щиру подяку всім тим чинникам чужинецьким, а зокрема французьким, що довели до реалізації такої пекучої для нас, еміґрантів, справи, ми закликаємо всю еміґрацію якнайширше використати цю сприятливу нагоду, щоб виявити себе великою національною групою. Мусимо додати, що це признання української національности тим часом сталося лише у Франції, за що їй окреме й щире признання. Думаємо, що й інші країни, де перебувають наші люди, підуть шляхом шляхетної й гостинної Франції.

Українська Нансенівська марка

ПОВІДОМЛЕННЯ

Укра'нського Центрального Громадського Комітету у Франції.

Делегація Міжнародньої Орґанізації для біженців (I.R.O.) звернулася до нашого представника з повідомленням, що вона укладає списки інтелектуальних робітників серед біженців у Франції з метою улаштування їх на працю по-можливости за їхнім фахом.

I. R. O. просить подати докладні відомости про українських фахівців взагалі і про кожного зокрема, в 6 примірниках, маючи на увазі ріжні установи, що можуть в цій справі прийти їм на допомогу.

Отже, просимо цим заінтересованих осіб подати про себе наступні відомости : ім'я, призвіще, час і місце народження, час прибуття до Франції, докладно определити свій фах і спеціялізацію, місце і дату закінчення студій та короткі відомості про науковий чи фаховий стаж.

Ці відомості просимо надсилати на ім'я Представника Укр. Центр. Гром. Комітету, Голови Академичного Товариства — проф. Шульгина Ол.

M. A. Choulguine, 13, rue Taine, Paris 12-e.

Фахи, за якими I.P.O. просить подати відомости такі :

аґрономи, лісоводи, зоотехніки, ветеринари;

лікарі загальних хороб та спеціялізовані, фармацевти, зубн. лікарі, акушерки та сестри жалібниці ;

хемики та фізико-хемики;

природники й ботаніки, садоводи, зоолоґи, етнолоґи, пенталоґи;

астрономи та метеоролоґи;

ґеолоґи, антрополоґи, археолоґи;

соціолоґи, економисти;

архітектори, ріжних галузів інженери та землеміри й креслячі;

професори та вчителі;

артисти, музики, артисти, маляри карикатуристи, танцюристи, співаки і інше;

банкові фаховці, трагомани, журналісти, адвокати, бібліотекарі, письменники, купці і т. д.

Читайте книжку **Ціна 100 фр.**

МИКОЛИ КОСТОМАРОВА

«КНИГИ БИТІЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ»

Редакція, передмова й примітки І. Борщака

З портретом М. Костомарова

Кожний українець мусить прочитати цю декларацію прав України сперед'сто років.

Видавництво «Громада»

Ол. ЯРИМОВИЧ

ДЕЩО ПРО КОРДОНИ УКРАЇНИ

Як еміґранти, ми зустрічаємося часто з такими ж еміґрантами, як і ми, з-поміж інших національностей Східньої Европи, і хоч-не-хоч виринає проблема, як ставитися до їх права на свою державність, а що більш делікатне — до проблеми кордонів : де кінчається одна країна, а де починається друга. Дехто з українців намагався навіть дати офіційну відповідь на ці питання, друкуючи карту майбутніх кордонів Східньої Европи, користуючись авторитетом одного чільного провідника УПА. — Проблема ця безсумнівно дуже пекуча, тому й ми дозволяємо собі звернути увагу не так на саме накреслення ліній майбутніх кордонів, до чого нас ніхто не уповноважував, як перш за все на одну з основних прикмет, якою відзначається на нашому ґрунті ця так важлива проблема.

Про західні кордони України всі ми маємо майже одну думку ; тут може бути для нас проблемою чи ті або інші села є українські чи польські, українські чи словацькі, українські чи мадярські, але можливості пересунення кордону в одному чи в другому напрямі є дуже обмежені, бо кордони ці вже набрали стійкости, вони вже ґеополітично зрілі. Для пояснення того, що західній кордон Української ССР відкотився дещо на Схід від кордонів старої галицької держави чи потім «руського воєводства», можемо між іншим ствердити факт, що Москва, яка складала відносний договір, дбала про свій, а не український інтерес. А це вже друга справа, що в майбутньому, з причин тактичних, і український державний провід може часово погодитися на некорисний для нас кордон, якби цього конче треба було. Ми не знаємо, які будуть умови, але ми знаємо, що кожне порушення слушного кордону буде зразу ж кидатися ввічі як маркантна міжнародня несправедливість і на довшу мету встояти не зможе.

Як станемо говорити про південно-західній (з Румунією), північно-західній (з Білоруссю), чи північний (з Росією) кордони України, то відразу стверджуємо, що ці відтинки кордону України значно менше стійкі від західніх : тут уже не справа в определенні окремих сіл, але цілих великих районів. — По відношенню до Росії рішатиме, мабуть, виключно сила, й цей відтинок українського кордону буде відповідати французькій науці ґеополітики, яка вважає, що політичний кордон проходить у такому місці, де дві протилежні політичні сили рівноважаться (Ancel). Відносно цього відтинка кордону наша ґеополітика (тобто наука, яка вивчає наскільки географічні явища впливають на політику) небагато вдіє, на нашу думку, тут промовлятиме перш за все зброя. — У відношенні до Білорусі ми бачимо трудне завдання для нашої дипломатії. Нам спеціяльно залежить на тому, щоб Білорусь була велика й сильна, але нам теж залежить і на тому, щоб Київ не був надто близько кордону (йде про клин Дніпро-Прип'ять). Ми певні, проте, що добра воля, спільні інтереси й досвідчена приязнь напевно допоможуть знайти таку розв'язку, яка вдоволить обидві сторони. — По відношенню до Румунії розкривається широке поле для нашої ґеополітики, для нашої науки; йде про вивчення цього простору й докладне окреслення : чого ми маємо хотіти. Географічно-природний кордон — це Карпати й долішній Дунай. Етнографічний кордон далеко не такий, а дотеперішні політичні кордони ще інакші. По відношенню до Румунії ми не маємо якихось спеціяльних сентиментів; на цьому відтинку не буде теж рішати виключно відношення сили України й Румунії (бо в такому випадку ця остання мабуть не існувала б). Тут входитиме в грустільки всяких інших чинників, що ще нині трудно сказати щонебудь певного на цю тему.

А тепер гляньмо на Схід: Де кінчається Україна, а де починається наш східній сусід чи сусіди; бо навіть на цей запит трудно недвозначно відповісти : чи це один сусід чи їх більше. — Ми свідомі нашої приязні й нашої доброї волі по відношенню до наших братів козаків і ми певні, що про своє політичне майбутнє рішатимуть вони самі. Для нас важливе одне, щоб ці простори не були експлуатовані, і народ не був поневолений ні Москвою, ні ким би то не було, а вже про те, чи це буде одна Козакія від Дону по Аральське море, чи до складу її входитиме Кубань чи ні, чи до складу її входитиме Калмикія чи ні, про це вже хай собі самі рішають місцеві люди. Можна навести багато аргументів на те, щоб, напр., Кубань була безпосередньо складовою частиною Української Держави, але якщо населення кубанське в той чи інший спосіб виявить іншу волю, то ми певні цього, що з українського боку не зустріне їх жодна прикрість.

Бажаючи переконати інших, що вони є найбільші приятелі козаків дехто з українців заявив, що він бажає великої козацької держави від Дону по Аральське море. Ми вважаємо це за вмішування не в свою справу. Наші східні сусіди матимуть державу чи держави, яких захочуть і які чи яку зуміють зробити. Наше діло бути добрими сусідами й допомогти, як би їм треба було, ловити злодія в коморі, і це все. А коли на цих просторах не буде ні насильства ні поневолення, то хай собі люди роблять як їм краще. —

Як бачили ми, що дальше посуватися від Заходу на Схід, — то кордони України стають щораз більш неясні, щораз більш розпливчасті, а то й взагалі ще нині трудно їх означити. Як західні кордони ґеополітично майже цілком зрілі, так східні ще далеко недосконалі. Тому то при всяких розмовах з нашими сусідами, а перш за все з нашими східними сусідами ми повинні бути дуже обережні, щоб ми не обіцяли одному, що належить другому, що з огляду на своєрідну непрозорість нашого східнього горизонту можна непомітно поповнити. Залишмо нашим офіційним чинникам вирішальний голос у всіх цих справах. А по відношенню до наших сусідів заявляймо і підкреслюймо постійно нашу добру волю й бажання бути справжніми друзями.

Пісня Молодої України

Ти з синіх Карпат, я з Дніпровського Краю,
Ми разом крокуєм крізь дні,
І поруч нас дружба іде і співає,
Як птахи злітають пісні.

Серпом не підрізати нашої віри,
І молот не виб'є завзяття з сердець.
Ми правди і вільности лицарі щирі
Крилатого Змія покличем на герць!

Ми юні, відважні, меткі , орлеокі,
Міцне наше слово, як дуб.
Ім'я українця несемо високо,
На грудях зоріє Тризуб. *(Приспів)*

Нащадки Мазепи, Тараса й Богдана
Піднеслись до зір біля Крут.
І нас не злякають ні тюрми, ні рани,
Воліємо жити без пут. *(Приспів)*

Ніхто ще задарма не мав перемоги,
Чекають нас жертви, бої.
Так вчімось уперто, готуймось в дорогу
І крила ростимо свої. *(Приспів)*

У наших батьків вже чуби побілили,
Вони нам списа відладуть.
І мати сумна посміхнеться надсилу,
Освятить хрестом нашу путь. *(Приспів)*

Ми визволим Синього Птаха з полону,
Скінчимо наш славний похід
І прапором Змія блюзнірським, червоним
Ми порох зітремо з чобіт! *(Приспів)*

БОГДАН ВОЙНАРОВИЧ

КРИТИКА УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ

II

Але на цьому не кінець закидам по адресі УНРади. Деякі з них є, очевидно, наслідком якогось непорозуміння. Так закидається, напр., що УНРада й уряд ховаються «в тумані конспірації». Але ті, які виставляють подібні закиди, просто не знають, в яких обставинах перебуває наш центр. Всі українські громадяни, які справами національно-політичними цікавляться, знають, хто належить до УНРади і до її Президії та до Виконного Орґану. Знають також, де цих людей шукати й як до них адресувати. Однак, у наших обставинах, друкувати тут, в европейських газетах, всі прізвища, або, напр., подавати до публічного відома про дати і місце засідань чи зборів, — було б недоцільне і просто непотрібне. Бо ж ми живемо в країні, яка перебуває у винятковому стані, а тому не можна перетягувати струни.

Треба згадати і про «прокляте питання» т. зв. Варшавського договору, за який ніби несе відповідальність Уряд УНР і який довгі роки був причиною гострих непорозумінь поміж українцями. Сьогодні власне не треба б було займатися цією давно скінченою й назавжди для нас похованою справою. Однак є люди, які не тільки напередодні (що можна зрозуміти), але й після створення УНРади ніби навмисно витягають з архівів Варшавський договір. А тому не можна омминути мовчанкою того явища, яке, на жаль, ще й досі хвилює деякі кола нашого громадянства.

Залишаючи бесторонній історикам завдання остаточного висвітлення справи Варшавського договору, сьогодні — в ім'я правди і для того, щоб не сіялося баламутства серед необізнаних із справою громадян — належить ствердити, що Варшавський договір не був наслідком злої волі тих, які його склали, але наслідком трагічного, просто безвихідного становища, в якому опинилися в кінці 1919 р. наше військо, наш уряд і вся наша справа. Ведучи боротьбу на 4 фронти — проти московських бльшевиків, проти білогвардійських російських ґенералів, проти Польщі і Румунії — українське військо опинилося в т. зв. «чотирикутнику смерти», оточене з усіх боків ворогами, десятковане страшною епідемією тифу, без зброї, без набоїв, без взуття й одягу, без медикаментів. При цьому належить підкреслити, що Україна не мала ніякої підтримки зовні, бо всесильна тоді Антанта (Франція й Англія) підтримувала якраз наших ворогів — Денікіна і Польщу, а супроти України застосувала блькаду. І от у таких обставинах насунулася конечність ліквідації хоч одного або двох з ворожих фронтів. Для цього по згоді між урядом УНР та урядом ЗУНР (Галичини) було виелано до Варшави дипломатичну місію, яка складалася з представників обох урядів, як наддніпрянського, так і галицького. Але в міжчасі становище українців значно погіршало. Галицька армія змушена була піти на угоду з Денікіним, регулярний фронт перестав існувати, більша частина наддніпрянської армії пішла в Зимовий похід на тили ворога, поляки окупували тоді не тільки Галичину і Волинь, але й частину Поділля з Кам'янцем, де знаходилися міністерства й інші центральні українські установи. Сталася властиво страшна катастрофа, і цю катастрофу використали поляки, поставивши українській місії надзвичайно тяжкі умови. Треба було вибирати: або відмовитися (зрезигнувати) від дальшої боротьби регулярним фронтом і в державних формах та залишити на «призволяще» наше військо в Зимовому поході, або — прийняти польський диктат і, ціною часових тяжких і болючих втрат територіяльних спробувати відновити регулярний фронт і продовжувати боротьбу проти найстрашнішого і найсильнішого ворога — Москви. Після довгих вагань стали на цей другий шлях, про який так висловювався Головний Отаман Петлюра : «Варшавська умова 22-го вітня 1920 р. була історично вимушеним актом, неминучим ланцюгом у ході політично-мілітарних подій нашої новітньої історії, а не штучним утвором політичної неорозважности чи злої волі, як дехто легковажно й поверхово думає про неї. Її усмні моменти були відомі відповідальним діячам, що підписували її, але не могли бути перебрені чи нейтралізовані через об'єктивні причини міжнароднього характеру».

Належить підкреслити, що територіяльні параґрафи Варшавського договору українська сторона згори трактувала як тимчасові. Гасло «через Київ — на Львів» залишилося незмінним. Міркувалося, що після успішного закінчення війни з Москвою, на порядок денний прийде справа прилучення до самостійної української держави західніх українських земель. І про таке наставлення українців чудово знали поляки. Однак у польському політичному проводі перемогла саме в той момент думка конечности спільної з українцями боротьби проти московської загрози. Щодо майбутнього — після перемоги над Москвою — то поляки сподівалися, що вони будуть сильнішими за українців, а тому їм удасться втримати не тільки Галичину й інші західні українські землі, але, може, навіть ще й чогось більшого досягти : напр. шляхом якоїсь «федерації» (в дійсности геґемонії) дійти до Чорного моря... Поляки не враховували тільки одної «дрібнички» : для успішности українсько-польського союзу проти Москви вони не повинні були використовувати тяжкого становища України, але чесно й справедливо поставитися до справи територіяльного розмежування між Україною й Польщею та перестати мріяти про Польщу Ягелонів. І тому, супроти такого наставлення поляків, українській стороні нічого не залишилося, як, ідучи з тяжким серцем на умови Варшавського договору, розраховувати в свою чергу на те, що українці після перемоги над Москвою матимуть стільки сили, що зможуть не тільки протиставитися ягелонським забаганкам Польщі, але й відібрати назад стародавні українські землі : Галичину, західню Волинь, Полісся тощо.

Таке було тло Варшавського договору. І коли поляки не тільки продиктували українцям тяжкі умови цього договору, але ще й самі офіційно зірвали його, ідучи на сепаратний Ризький трактат, яким Україну поділено між совєтською Москвою і Польщею, то тим самим Варшавський договір автоматично перестав існувати, про що офіційні українські представники в році 1921 нотифікували польському урядові. Зрештою, не бувши ратифікованим, договір цей ніколи не був правно зобов'язуючим для України.

Історична наука скаже своє слово, в якій мірі Варшавський договір був помилкою й які негативні наслідки мав він для української справи. Але, повторюємо, вже сьогодні треба ствердити, що він не був результатом злої волі тих українців, які його складали. Хто може закинути злу волю людині, пам'ять якої є сьогодні святою для всіх українців? Отже Симон Петлюра пішов на цей договір, як на спробу вивести справу нашої визвольної боротьби з того безвихідного становища, в якому вона тоді знаходилася. Але цього мало. Багато було провідних політичних мужів Галичини, які так само вважали, що в тодішніх трагічних обставинах треба було йти на Варшавський договір. І серед цих провідних осіб знаходиться й ім'я великої Людини, якій ніхто хіба не посміє закинути злої волі : бл. п. Митрополит Кир Андрей Шептицький.

Однак це все належить до минулого. Сьогодні Варшавський договір — це назавжди похована справа. Після численних заяв представників уряду УНР від 1921 аж по 1948 рік,

ще раз зложено в цій справі цілком виразну, офіційну й опубліковану в пресі (отже не «pro domo sua», тобто не «для домашнього, міжпартійного вжитку», але для проголошення нашого становища в цій справі, як для українського суспільства, так і для міжнародного форуму) заяву в державно-правній декларації Президента УНР на відкритті УНРади. Згідно з цією заявою»... Варшавська умова є документом минулого часу, вигаслим протягом півроку по його підписанні, незобов'язуючим і нині неіснуючим».

Отже, для УНРади й переформованого державного центру Варшавський договір є неіснуючим і незобов'язуючим. Але власне має значення та обставина, що до державного центру належать і сьогодні ще ті люди, які займали відповідальні становища в українському уряді в році 1920. Бо власне голос цих осіб може бути найбільш авторитетним і мігодайним, коли саме вони стверджують нелійсність Варшавського договору. Однак насувається питання: пощо витягати цю стару і непотрібну, давно ліквідовану справу — особливо тепер, після здійснення гасла консолідації шляхом створення УНРади? Хіба тільки на те, щоб сіяти знову зневір'я в рядах українського громадянства і вносити заколот у наші внутрішні політичні відносини...

На непорозумінні полягає, очевидно, і закид, згідно з яким існує ніби помішання компетенцій поміж УНРадою чи її Президією з одного і Виконним Орґаном з другого боку. Нинішній державний центр складається з трьох чинників з виразно окресленими і розмежованими компетенціями : 1. Голови Держави — з титулом Президента Української Народньої Республіки — як влади верховної. 2. УНРади, як влади законодатної і парляментарно-контрольної. 3. Виконного Орґану (Уряду), як влади виконавчої. При цьому цілком є зрозумілим, що Виконний Орґан, як чинник виконавчий, є більш дієвим на зовні, ніж інші чинники державного центру.

Далі твердиться, що УНРада не повинна була пов'язувати себе з державним центром Української Народньої Республіки, бо цей центр був, мовляв, протягом свого перебування на чужині бездіяльним. Отже Уряд, в умовах перебування на чужині та при малочисельності української еміґрації до 1939 року, не мав відповідних засобів, щоб як слід розгорнути свою роботу. Проте, і в цих умовах він провадив невпинну роботу на міжнародньому форумі, утримував зв'язки з Україною під совєтською окупацією, дбав про збереження кадрів нашого війська. Про цю роботу вже були написані цілі твори і, напевно, ще будуть написані, бо вона нерозривно зв'язана з історією нашої визвольної боротьби.

ВСЕЛЕНСЬКИЙ ПАТРІЯРХ В ПАРИЖІ

Вселенський Патріярх, Святійший Атенаґорас, серед вірних Парижу

Сталося так, що якраз у рядах найближчих, безпосередніх співробітників державного центру УНР останній десяток років поробив величезні спустошення. Підчас останньої війни померли два найвизначніші керівники державного центру : прем'єр-міністр В. Прокопович і міністр військових справ ґен. В. Сальський. Відійшли назавжди такі визначні політичні і військові діячі, члени уряду або його близькі співробітники, як професори О. Лотоцький, М. Славинський, К. Мацієвич, В. Садовський, ґенерали М. Безручко, В. Кущ, В. Змієнко, далі М. М. Ковальський (згинув у гітлерівському концтаборі в Дахау) і цілий шереґ діячів з молодшої ґенерації — М. Литвицький (розстріляний мадярами на Карпатській Україні), полк. Ступницький (згинув в УПА), полк. Орел - Гальчевський (забитий польськими боївкарями), полк. М. Палієнко (загинув під Бродами в дивізії «Галичина»), інж. О. Чубенко, інж. П. Сікора. Немає й досі відомостей про інж. полк. Проходу та про цілий провід української еміґрації в Румунії — проф. Д. Трепке, полк. Г. Порохівського, письменника Геродота. До цих імен можна б додати безкінечний шереґ інших... Було б великою несправедливістю й неправдою закинути бездіяльність усім цим людям, що все своє життя присвячували національній роботі. Але припустимо навіть, що державний центр був справді замало діяльним. Отже, якби він ізолювався від українських політичних середовищ, якби замикався в обмеженому колі якоїсь ґрупи осіб, — це було б неприпустимою помилкою. Але ж якраз створення УНРади дає повну можливість притягнути всі наші політичні ґрупи до співучасти і співвідповідальности в роботі державного центру. Пощо ж тоді говорити про те, що, наколи й було, належить до минулого? Якщо дійсно державний центр був бездіяльним, то тепер є чудова нагода зробити його діяльним, а представники молодшої ґенерації мають повну можливість з'єднати свої зусилля з старшими нашими діячами або й зовсім їх згодом заступити. Проте справді діяльним державний центр може стати тільки при умові всебічної підтримки з боку всього українського громадянства. Бо лише члени Виконного Орґану або й 36 членів УНРади мало що зможуть вдіяти, коли загал українського громадянства буде тільки або байдуже приглядатися до зусиль нашого центру, або постійно його критикувати. Ті, які говорять про бездіяльність, могли б замість таких розмов самі взятися до праці і тим самим спричинитися до пожвавлення діяльности державного центру.

Вселенський Патріярх Святійший АТЕНАГОРАС і його Екзарх на Зах. Европу ГЕРМАНОС

Свідками надзвичайної події стали православні парижани 25-го січня ц. р. Святійший Вселенський Патріарх Атеногорас, переїздом через Париж, відвідав грецьку й російську церкви, де звернувся з Словом Божим до всіх православних людей, якої б національности вони не були.

Можливість побачити Патріарха не є звичайною можливістю, і тому вже з 3 г. 30 хв. ранку у грецькій церкві було багатолюдно : греки, росіяни, українці складали переважну наявність присутніх. Рівно о 11-ій год. головні церковні двері відчинились, і повільно, спокійно з почотом увійшов Вселенський Патріярх. Погляди всіх завмерли на мить, і в церкві запанувала тиша. Перед нами стояла людина, бачити яку випадає небагатьом у житті, і тому кожен з присутніх відчував це всім своїм єством, що як раз на долю його випало це щастя.

Перебравши з рук священнослужителів, що його зустріли, патріарший посох і облачивши архиєрейську мантію, Патріарх вступив на підвищення, де перебував увесь час молебня. Після закінчення його звернувся з проповіддю до присутніх, яку виголосив грецькою мовою.

Дозвольте зупинитися хвилину на зовнішньому вигляді Вселенського Патріарха, бо ж нагода знову побачити його в Парижі, мабуть, не скоро матиме місце. Високий на зріст, з довгою й білою, як сніг, бородою, з очима темними і з правильними рисами обличчя, він нагадував нам своєю появою ікони пророка Мойсея. Вся постать Патріарха вражає недосяжною для інших людей духовною силою, спокоєм і вірою, якою пройнята вся його істота.

По закінченні проповіді всі присутні в церкві підійшли під благословення Святійшого Патріарха, і кожному він мав щось сказати, чи спитати, хто він і якої національности, всміхнутися, — і люди, відходячи від нього, несли в очах своїх святочне й радісне почуття. Це благословення тривало біля півтори години, після чого Великий Патріарх від'їхав.

Українська делегація в складі голови Єпархіяльної Ради, інж. С. Созонтова, містоголови о. Митрата Вишневського й секретаря проф. П. Шумовського, не зважаючи на короткотривале перебування Патріарха, отримала авдієнцію у нього, під час якої передала йому привіт від Високопреосвященнішого Митрополита Полікарпа і всієї Української Автокефальної Православної Церкви, а зокрема двадцяти тисяч православних українців у Франції. При цій нагоді делегація доручила йому скромний дарунок від православних українців, а саме різьблений український альбом з фотографіями Української Православної Церкви в Парижі й просила Вселенського Патріярха не забувати українського народу в своїх молитвах до Всевишнього. З великою сердечністю прийняв Патріарх українську делегацію й благословив її представників на дальшу успішну працю для Української Церкви і всього українського народу.

Е. П.

Знімки Вселенського Патріярха можна замовляти (по французькому) у

PHOTO - MARA

2, Place des Pyramides

OPERA : 74-00 — PARIS

★

ФОРМАТ : 13×14 — 400 фр.

» 18×24 — 700 фр.

СВ. УКРАЇНСЬКА АВТОКЕФАЛЬНА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА під ВЛАДОЮ МОСКВИ

(1686 - 1917 рр.)

Царським указом, за підписом малолітніх московських царів Івана і Петра і сестри їх Софії, було стверджено «бути тій Київській Метрополії в такому порядку, в якому була вона до цього часу під благословенством Святішого Вселенського Царгородського Патріярха, як в митрополичій честі, так і в управлінні духовного чину і церковного начала, і з захованні усіх прав і вольностей по давньому звичаю». (Указ з травня 1686 року). Однак цих царських приречень не було додержано і протягом XVIII віку було позбавлено Київську митрополію, колишню Українську Православну Церкву, всіх її прав і вольностей та нищено її особливості, як національної Церкви українського народу.

Жива мова в богослуженні і проповіді, вимова богослужбових текстів на український лад, переклади св. Письма на рідну мову - все за

боронятьсся. Навіть богослужбові «книги черкаської печати», себто книги друковані в численних українських друкарнях, нищаться. Скрізь було видано наказ — рівнятися на Москву : в мові, вимові богослужбових текстів, проповіді російською мовою, звичаях тощо.

Київська митрополія була переведена на становище звичайної єпархії Російської Церкви. Про принципи соборности й виборности в церкві не було й мови.

Спочатку розпоряджався патріярх і цар, а з часів Петра і, коли було скасовано патріярхат, церквою керував св. Синод, якому в свою чергу наказував комісар, наставлений урядом — звичайна світська людина — Обер-Прокурор св. Синоду.

Здавалося, що на день нашого відродження в 1917 р. все завмерло в Україні. Віковічна слава нашої Рідної Церкви, як і велич Княжої і Гетьманської Батьківщини — «по забулися»... Імена наших славних Владик і їх заслуги, як, напр., Митрополита Петра Могили, мало згадувалися... А великого Добродія Православної Церкви Гетьмана Івана Мазепу, який збудував і реставрував багато славних монастирів і церков в Україні (св. Києво-Печерська Лавра, св. Софія, Богоявленський Братський Монастир, Духовна Академія, Нікольський Собор і інші) і княжий дар якого срібна таблиця з написом — була на св. Престолі Гробу Господнього в Єрусалимі, — що року в православних церквах України «передавали анафемі», як зрадника вітчизни (якої?)! І це тільки з мотивів суто політичних...

Зрусифікована Православна Церква на Україні без живого духу, позбавлена національного елементу, віддалена від народніх мас через церковну проповідь в чужій російській мові, — стає тільки урядовою інституцією і майже не відіграє жодної позитивної ролі в житті народу.

ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ

В 1917 і наступні роки показали справжнє чудо. Українська Православна Церква, як і все національне життя нашого народу, раптово оживає. В добу національного відродження українського народу прагнення до незалежности Української Православної Церкви від Російської, питання автокефальности Православної Церкви в Україні — стали основним постулятом церковного життя. Проф. І. Власовський пише, що треба було «на завжди позбавитися чужої церковної зверхности, яка ревно служить не цілям Божим в церкві, а політичним інтересам для поневолення українського народу, і це стало завданням державної влади відродженої Української Держави».

Тому на осінній сесії Всеукраїнського Церковного Собору 1918 р. в Києві Міністр Ісповідань Олександр Лотоцький склав декларацію, яка кінчалась словами : «Від імени Уряду Української Держави оголошуємо його тверду і непохитну думку, що Українська Церква має бути Автокефальною».(О. Лотоцький. Укр. Джерела церк. права. Ст. 134). А 1-го січня 1919 р. виданий був державний закон про Вище Церковне Управління Православної Церкви в Україні, яким проголошено було автокефалію української Церкви : «Українська Автокефальна Церква з її Синодом і духовною ієрархією ні в якій залежености від Всеросійського Патріярха не стоїть». (Там же, ст. 298).

Тодіж Уряд Української Республіки звернувся в справі признання автокефалії Української Православної Церкви найперше до колишньої ЦЕРКВИ-МАТЕРІ — ЦАРГОРОДСЬКОЇ ПАТРІЯРХІЇ. Переговори в цій справі велися в лютому-березні 1919 р. з містоблюстителем Патр. Престолу Митрополитом Миколаєм Кесарійським, який висловив прихильність Патр. Престолу до побожного українського народу, як рівнож подав надію, що українці досягнуть незалежности своєї Церкви, згідно з святими канонами та правилами. В той час автокефалія не була остаточно полагоджена тільки через вакантність Царгородської Патріяршої Катедри, бо турки після смерти патріярха Германа в 1918 р. не дозволяли на вибір нового аж до 1922 р.

Московська окупація земель України ці зносини Української Державної Влади з Вселенською Патріярхією перервала.

Пізніше, а саме 5. V. 1920 р. Всеукраїнська Православна Церковна Рада знову підтверджує актуальність Укр. Православної Церкви, вона виявляє стремління нашого народу мати свою незалежну від Москви Церкву і звільнится від підлеглости москалям-архиєреям, які забороняли українським священникам священослуження. Але ж ця Церква не мала своєї ієрархії. Російська ієрархія з політичних міркувань, не зважаючи на прохання українців, категорично відмовилася хіротонісати єпископів-українців і це було поштовхом на революційний крок українського громадянства. На Покровському Соборі в Києві в жовтні 1921 р. спротив представника Рос. Церкви проти висвяти на єпископів українців спричинився до утворення власної церковної ієрархії, шляхом неканонічної висвяти єпископів руками пресвитерів, посилаючись на такий звичай в давній Олександрійській Церкві в перших віках християнства. Тоді було висвячено в такий спосіб прот. Василя Липківського на митрополита Укр. Автокеф. Православної Церкви і протоієрея Нестора Шараєвського на єпископа.

Свідомість того, що такий акт висвяти єпископату є акт вимушений обставинами того часу, викликаний відмовою російських архиєреїв висвятити укр. єпископів, була, очевидно, і на соборі 1921 р., бо собор той постановив : «Надалі священий чин хіротонії єпископів в Українській Церкві Христовій виконується з участю двох і більше єпископів по чину Всесвітньої Східньої Церкви » (Діяння Собору..., ст. 8). Про цю висвяту Архиєпископ Іоанн Американський (Теодорович), єдиний живий ієрарх висвяти з жовтня 1921 р., після 26 років, так пише в своєму листі від 16. X. 1947 р. до оборонців «Канонів 1921 р.» : «З того, що воля й серце нашого народу утворили в 1921 р., багато з того не було своєрідним проявом нашої багатовікової української церковности, а проявом під примусом тодішніх обставин. До таких проявів з примусу, а не свобідним рішенням, треба віднести самий акт відновлення нашої ієрархії, акт, що опісля став «п'ятою Ахілла», болісним місцем, яке завжди потребувало оборони, а не було місцем опору, що дає певність стояння, не потребуючу жадних підпор»...

Треба додати, що ця ієрархія 1921 року (30 єпископів і кілька тисяч священників) загинула, як мученики та ісповідники за Рідну Церкву, в жахливих умовах московсько-большевицької окупації України. З єпископату залишився лише Архиєпископ Іоанн Теодорович і то завдяки тому, що йому Господь допоміг виїхати з під Совєтів в 1924 р. до Сполучених Штатів Америки, де з успіхом керує створеною ним Українською Православною Церквою в США. Решта єпископів і священників попали в заслання, на тяжкі роботи, де їх постріляно й замучено... Тільки кілька священників з тієї ієрархії дочекалося 1942 року, щоб після певного церковного чину влитися в нову Українську Авкефальну Православну Церкву, вже з цілком канонічною ієрархією.

Ствердимо тут, що ані один православний українець - патріот не осудить ієрархії 1921 р. за неканонічність їх хіротонії, бо всі вони діяли в добрій вірі і прийняли мученицький вінець за Українську Православну Церкву !

В. Вишнівський

Замовляйте Календар «ГРОМАДИ» на 1949 р. Ціна — 25 фр.

Російський „поступ"

Орган російської демократичної групи в Америці «Соціялістіческій Вестник» (з 30 жовтня 1948 р.) містить третю статтю Р. Абрамовича «Шляхи до розрішення національної проблєми». Ще зовсім недавно не тільки згаданий автор, але і «присні з ним» рішуче стояли за накинення українському народові обов'язкової федерації з Москвою і то накинення «зверху». Тепер же Р. Абрамович «еволюціонував» : він зовсім інакшої думки.

Будучи добре поінформованим про шляхи і мету совітської політики, Р. Абрамович стверджує, що т. зв. «українізація» була нічим іншим, як засобом ще сильніше стягнути ярмо над нашим народом, що робилося і з іншими національностями. Він пише :

Марш Старої Гвардії

У вир боїв за волю України
Водив не раз безсмертний Отаман.
Щоб під блакитним небом нерушимо
Розпростирався золотистий лан.
Ревли гармати, смерть ішла з косою,
І кров гаряча заливала степ,
Та з нас ніхто у тім нерівнім бої
Не кинув зброї за життя пусте.

Ми України вільні, горді діти,
Почесні рани прикрашають нас.
Ворожі орди будем знову бити,
Коли отчизна знову дасть наказ.
І защумлять орлині наші крила,
Жилаві руки зброю піднесуть.
За рідний край, де колоситься нива
Старі гвардісти у бої підуть.

Згадаймо ж, друзі, бойові походи,
Згадаймо ж дні, що славу принесли,
Згадаймо тих, що для свого народу
В степах широких трупом полягли.
Ми прейшли Вапнярку і Проскурів,
Зубами гризли кожний кілометр,
Щоб прапор волі, несений у бурі,
Із наших рук не вирвала смерть.
(Приспів)

І знову дух наш бойовий воскресне,
І знову серце наше оживе.
За радість жити, за нові весни
Ворожа кров ланами попливе.
В останній бій під бойові прапори
Старі гвардісти, як один, підуть.
Дадуть дорогу віковічні гори,
Ліси старі дорогу нам дадуть.
(Приспів)

Назустріч вийдуть брат, сестра і мати,
Розкішний килим вистеле земля.
І знов, як перше, в рідній, теплій хаті
Єдина сяде за столом сім'я.
І стольний Київ із руїн постане,
Свята Софія — в золоті новім.
За щастя це — виборене, не дане,
Старі гвардісти підуть на загин.
(Приспів)

«Совнарком цих республік — вся декоративна »мішура« « державности» і «суверенитету», яка так лоскотала національну амбіцію інтеліґенції цих «не-історичних» націй, були нічим іншим, як димовою завісою, за якою ховалася система повного національного безправ'я всіх народів СССР.

Але своєрідна діялектика націоналізму мала таку владу над душами, що навіть ця маревна національна рівноправність давала українським, білоруським, узбекістанським, вірменським і іншим національностям якесь задоволення і в певній мірі мирила їх з фактичним безправ'ям, оскільки воно було рівним для всіх...

...Диктатурі не були небезпечні національні ф о р м и культури, їй важливий був з м і с т цієї культури. Оскільки зміст цей знаходився цілковито під контролем компартії, себ-то в руках аґітпропаґандистського відділу ЦК ВКП(б) в Москві, то диктатурі навіть було зручним, щоб ця зрівнена, нівельована й суворо реґляментована культура давалася населенню кожної області на її рідній мові; чи ж не все одно, якою мовою народи славлять Леніна-Сталіна!»

Як бачимо діяґнози Р. Абрамовича прості і зрозумілі. В устах росіянина вони навіть на прочуд ясні. Тут сперечатися з ним не будемо. Але далі, коли він говорить про майбутнє Росії, то тут ми матимемо де-що до говорення. Ось що пише Р. Абрамович :

«Кожний відповідальний політичний діяч, який будує свою уяву про майбутнє Росії на перспективі демократичного розвитку і подавлення сталінізма, повинен собі дати відповідь на питання, на чому ж буде триматися майбутня російська держава, визволена від большевицької диктатури? Де-які автори статей у «Свободній Трибуні» настоюють на установленню «сильної центральної влади», яка стримала б центробіжні стремління цілого ряду «нацменшинств». Ці автори явно не здають собі справи з того, про що говорять. Будова центральної влади після такого страшенного потрясення, яким буде перебудування всього політичного устрою країни, сама по собі є дуже тяжкою справою. На такий уряд впаде і завдання створення неіснуючих досі демократичних установ, і розрішення нечувано заплутаного земельного питання в зв'язку з скасуванням насильно накинених колхозів, і тисяча інших великих і дрібних, хоч і невідкладних завдань. Зробити цю владу настільки «сильною», щоб вона до того всього могла взяти на себе і завдання утримати силою в рямцях збаламученої країни ті національності, які стремітимуть одірватися — то це являє собою цілком утопійне завдання.

Тільки жорстока диктатура, по своїм спроможностям рівна большевицькій, могла б справитися з цим завданням. Але як-що таку диктатуру навіть і вдалося б утворити — що є перспективою неймовірною — то це означало б, що над демократизацією Росії треба поставити хреста і що в Росії просто одну диктатуру змінено другою, і що ніякого демократичного шляху до розрішення національного питання немає. Або, у перспективі можливої війни, треба було б чекати, що втручання союзників, США і Англії схоронить цілість Росії, бо мовляв, союзники пустять в хід свої війська для подавлення можливих сепаратистичних рухів?! Але досить поставити собі це питання, щоб відповідь сама собою з'явилася...»

Тут так само у твердженнях Р. Абрамовича бачимо дивно ясну логіку, проти якої нічого не можемо сказати, як що поминемо де-які його терміни й вирази, напр. «нацменшинства».

Але ж як рішає болючу для Р. Абрамовича «національну проблему» його дальша логіка. А ось як :

«... для схоронення бувшого СССР у більше-менш попередніх рямцях треба стреміти тим шляхом, щоб «нацменшинства» самі захотіли лишитися у кордонах спільної держави. Цього можна досягти лише одним шляхом : шляхом перетворення демаґоґічної і фальшиво-показної національної свободи у свободу правдиву і реальну. Демократична російська держава повинна бути збудована на підставах вільної федерації справді вільних держав, які сформували б свого роду Сполучені Штати Східньої Европи, на зразок Сполучених Штатів Америки».

От відповідь Р. Абрамовича. Але тут і ми відповімо : правдива свобода України повинна бути справді свободою. Це означає державну її незалежність. Коли Україна відзискає собі ту справжню свободу, ту справді правдиву незалежність, то тоді Україна побачить сама, які стосунки вона налагодить із своїми сусідами, в тому числі і з майбутньою Росією. До того часу, ані один українець, яким би маленьким політичним діячем він не був, ні на які пророцтва Р. Абрамовича не буде звертати уваги, бо ж сам Р. Абрамович констатує колосальну силу «сепаратистичних рухів». Хода історії невмолима, і це чує Р. Абрамович.

Але з приємністю констатуємо великий «поступ» у думках Р. Абрамовича. Ще крок, пане Абрамович, маленький крок, маленьке зусилля ! І до признання самостійности будеш вже недалеко. Легше і вам буде на душі, і вашим однодумцям. Б. Р.

Мих. ТЛО

Новорічний подарунок

(Закінчення)

Ледь повернувши з Прорізної на Велику Володимирську, ще віддалік загледів перед Оперою величезну, осяну електричними вогнями, ялинку завбільшки з ціле дерево. Різнобарвні жарівки чарівною веселкою прикрашували ялинку, аж очі сліпли.

В Опері якраз було організовано громадську зустріч Нового Року. — В залі безпрестанно лунала музика — грала велика військова оркестра, в фойє— друга, менша. На вхідних дверях стояла чомусь військова чота.

Надії на щастя не було. Але, протовпившися ближче до дверей, Юрась було спробував вийняти скрипку з футляра. Та однак не встиг ще й розпочати грати, як військові загукали :

— Правалівай, музикант, подальше!..

З розбитою надією й глибокою образою в серці, рушив Юрась, дрижачи, вздовж Володимирської, вирішивши, що вечір пропав. Переходячи Фундукліївську, на якій унизу зазивно сяяло світло біля «Російської Драми», Юрась по-старечому лише вплюнув тричі.

Сливе сонний, здригуючи всім тілом, похилим кроком плентався Юрась, з покацюрбленими в рукавах від холоду пальцями. Він навіть не зчувся, як, дійшовши до бульвару Шевченка і зненацька повернувши в бік готелю «Палас», що святково сяяв своїми величезними вікнами, став раптом перед ним.

З посеред темної навали сусідніх будівель вразливо вдарило світло «Паласу» в сонні зіниці Юрасеві. Він, зупинившися по другім боці бульвару, виразно бачив у велично й бундючно осянній бальзалі величезну прикрашену ялинку, а під нею, на зріст людини, мов би справжній, — дід Мороз. Навколо ялинки вальсували розкішно зодягнені пари. Після війни, по згорілому «Континенталю», «Палас» був найбагатшим. Тут жило все урядове «чоло» й усе, що сяяло й блищало.

Сливе автоматично, без найменшої думки про заробіток, перейшов Юрась бульвар. Ставши збоку дверей, щоб не заважати людям проходити, вийняв скрипку й, дрижачи, як у пропасниці, потяг смичком по струнах.

Задубілі пальці неслухняно, але вправно плуталися по холодному грифу скрипки. Бліда, покрита дитячим пушком, щічка, притиснена до льодяно холодної деки, щеміла. Очиці непереможно склеювала цілоденна втома, сон і холод. А морозяний іней сріблив дитячі вії. Перемагаючи втому, настирливу охоту спати й холод, що по злодійському підступно закравався під лейбик, Юрась грав мелодію за мелодією. Заможні прохожі не шкодували кинути дитині-музиці однокарбованцевих папірців. Трапився якийсь добродій — кинув навіть цілу п'ятку.

Окрилений надією Юрась старанніше натискав на смичок, потираючи час від часу руку об руку, б'ючи ними об себе, щоб зогрітись. Але міцний мороз люто насувався на музику, непомітними мільйонами гострих голок пронизував Юрасеві все тіло.

Ноги невимовно болять Юрасеві. У крижах мов би клинок застряг. Охота сісти, спочити трохи. «Але ж я втрачу заробіток», шибає думка в голові хлопця.

— Ні, мабуть таки сяду, трохи спочину... тільки трішки, щоб не засидітись!.. — умовляє він себе. — Тільки трішки, щоб переболіли ноги... А там знову почну грати... руки зогрію трохи... — шепочуть сонні вуста, й Юрась, запхнувши під пахву скрипку й смичок, сідає під холодною стіною, сховавши рученята в рукави.

У морозній тиші міста іржава стара рейка, замість давно знищених дзвонів і церков, глуховатим, уривчастим звуком десь лунала під ударами клевця якогось чергового сторожа. Юрась виразно чує це дзвякання. Він числить : один... три... п'ять... вісім... десять... Ага — одинадцять!.. Ну, й ще трохи посиджу... о дванадцятій піду до хати... може... може мамуня...

По скоцюрбленому тілу плине якесь незнане, чарівне тепло. Юрасеві стає нараз так тепло-тепло, зовсім так, як він грівся в бабусі Дуні в просі на печі. Тоді вони з татусем їздили в Махнівку колядувати... Якби приїхав татусь, ми б знов поїхали до бабусі... — снує засипаюча думка... Але ми поїдемо... Хай лише татусь верне з Німеччини... Ми обов'язково поїдемо... поїдемо... татусь приїде...

Бальзаля «Паласу» шаліла в екстазі новорічного захоплення. Вишукані дамські сукні в парі з новомодніми чоловічими костюмами вихрилися в скаженому танці. Музика тнула, не вгаваючи. На постійний «біс» з завихреними оплесками співав охриплий хор «патріотичних» пісень.

Схлипуючи, як мала дитина після ревного плачу : хлип-хлип... хлип-хлип... вистукував годинник своїм маятником хвилини. Ніч важкою брилею котилася по засніжених просторах зі сходу на захід, охлявши у вічній гонитві за життєдайним сонцем — богом світла й тепла.

Надходила північ. Рік 1945 відстукував на світовій рахівниці останні свої хвилини нікчемного животіння. Рік 1946, що мав принести людності світу мир, щастя й добро, спираючися на кострубату, в лісі зрубану ялинку, похитуючись на ще пепевних ногах, одходив, трохи ніяковіючи, непевний своїх сил і снаги.

І саме в той час, коли єдиний у всьому совєюзові церковний дзвін мав незабаром залунати з Кремлівської башти через усі радіоголосники по всьому Союзові, в бальзалі «Паласу» залунав задеристий, певний своєї гідности голос балмайстра Шрайнера :

— Товагіші !.. Год окончанія войни, год наших побєд... істєкаєт. Чегез пагу мінут вступіт в свої пгава год новий, котогий под умєлим водітєльством... пгінєсьот нам міг і сцастьє.

— Ур-ра-а-а-ааа!.. Ур-ра-аа!... — заревла шалено вся бальзаля.

— Пгедлагаю по сєму слуцаю спєть пєсню Годіни... Мелодію будєт випольнять ізвєстная пєвіца... Магія Лєбєдєнко... пгіпєв виполняєм всє...

— Ур-ра-а-а-а!.. Ур-ра-а-а!..

— Муся, на стіл!.. На стіл... Муся!.. — залунали захитані в тверезості голоси...

Бліда, мов вирубана з мармуру, й вимучена, з запалою грудною кліткою, стала Марія Лебеденко на підвищенні. Могутнє сопрано, бризнувши барвами краси голосу серед затихлої залі, сколихнуло нічну тишу :

«Від Москви до Заходу і Сходу,
З гір південних і північних вод
Йде людина вільна, як господар
Своїх шахт, заводів і висот.
Скрізь життя і вільне і широке,
Немов Волга, радісно тече.
Молодим — усюди нам дорога,
А старих — шануєм гаряче»...

Ще не потонули останні звуки заспіву, як раптом ураганом нестримним стоголоса заля гримнула :

«Як широкий, вільний ти, мій краю,
Скільки глянь—річки, ліси, поля!
Я країни іншої не знаю,
Де б людина вільно так жила.
...Я країни іншої не знаю,
Де б людина вільно так жила»...

Ледь у морозній ночі потонули останні звуки колективного приспіву, як крізь нечутно відкриті двері вступили до залі два військові. На руках у одного лежало скоцюрблене тіло юного музиканта.

Блискавично впав погляд Марії Лебеденко на труп єдиного сина.

— Боже!.. зойкнула нещасна матір і важко впала на підлогу знепритомніла...

Вона отримала «новорічний подарунок»...

З нашого життя

ФРАНЦІЯ

НАЦІОНАЛЬНЕ СВЯТО В ПАРИЖІ

В неділю 30-го січня с. р. в салі Geographie на bld. St-Germain увечері відбулося свято Державности і Соборности, влаштоване Українським Центральним Громадським Комітетом, який об'єднує всі українські організації в Парижі. Це свято треба одмітити, як позитивне явище, перше свято об'єднання за всі роки існування української еміґрації у Франції. Тому і саля була виповнена по береги українською публікою.

Проста, але стилева декорація з великим тризубом, з килимами і зеленню. По боках сцени два прапори — бойовий прапор 3-ої Залізної Стрілецької дивізії Української Армії і прапор Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції. Це і все.

Свято відкрив промовою інж. С. Созонтів, Голова Українського Центрального Громадського Комітету, французькою мовою промовляв п. Л. Гузар, українською — ред. Штикало. Всі промовці, хоч і належать до різних політичних світоглядів зуміли показати присутнім, що над тим всім панує одна і велична ідея — Державности України, яка в'яже всіх і яка в однаковій мірі диктує їм зразки дисципліни, порозуміння і об'єднання.

Артистичний програм було складено із співів Хору «Після Рідного Краю», соло пані Е. Піотрович, соло віолочелістки пані Кукловської та декламацій п. п. Гусака, пані Діми Номич та Ю. Калинича.

Париж започаткував цим святом нову і світлу еру в житті української еміґрації у Франції. Нехай цей приклад послужить вказівкою і для провінції, де українці так само, як в Парижі, можуть виявити таку однозгідність і згуртованність, аби було тільки бажання і трохи доброї волі.

СВЯТО ПАМ'ЯТИ КРУТЯНСЬКИХ ГЕРОЇВ

В неділю 30-го січня в Українській православній Церкві відбулася урочиста панахида за спокій душ, безсмертних героїв Крутянської траґедії. Після панахиди Паризька філія Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції влаштувала в приміщенні тої ж церкви урочисту академію, на яку зібралася численна авдиторія. Відкрив академію ширшою промовою полк. Дмитро Юськевич, Уповноважений Т-ва на район Парижа і Голова тутешньої філії. Після нього промовляв сотн. Петро Василів, а далі п. Шекун, що підчас Крутянської траґедії перебував в тому районі. Крім того взяв слово п. Орлигора, молодий скиталець, що прибув з Німеччини, який вказав на значіння Крут для нашого світлого майбутнього.

Академія залишила глибоке враження у присутніх.

ПРАВДА З ТОГО БОКУ

У вівторок 8 лютого ц. р. заходами Паризької філії б. Вояків Армії УНР у Франції відбувся в Парижі доклад одного із високих совєтських старшин, українця по національности. Збори відкрив полк. Д. Юськевич, привітавши гостя, що коротко завітав до Парижа. А докладчик, розповівши докладно, як формувалася червона армія, починаючи від 1917-1918 року, які доктрини вщеплювалися в її командний склад, — означив ролю українців в тодішній червоній армії, їхні стремління, їхні зв'язки з духом землі, їхні відношення до займанницької політики Москви. Боротьба, гостра боротьба, всіма засобами, на всіх відтинках життя на Україні, як — виходить із слів докладчика — не вгавала ані на хвилину, доказом чого служили довготривалі повстання, в яких приймали участь українські совєтські вояки.

На тлі історії вирисувалися і окремі моменти, які ще незнані українському загалові. Так наприклад доля ґен.-полк. Кирпоноса, командуючого совєтськими військами, що опинився в осени 1941 року в т. зв. «мішку» біля Києва на лівому березі. Коли становище збитих у мішок частин видалося безнадійним, то згаданий ґен. Кирпоніс скликав своїх старшин і заявив їм, що їм вільно робити, що хотять, а сам він про себе висловився так: «на Сході мені нічого робити, а на Заході — мене не зрозуміють». І покінчив з собою.

Другий момент — це знане проголошення державности 30 червня 1941 року по львівському радіо. Історія ще не висвітлила значіння цього акту, який вже виявляється, як траґічний. Бо український склад червоної армії, знаючи, що десь закордоном існує «петлюрівський» уряд, який вийшов з боями на еміґрацію у 1920 році, враз почув по радіо проголошення державности і існування українського уряду і тому вирішив, що це український уряд вже все підготовив, щоби відірвати, як висловився докладчик, «українську державу від Москви». І тому українські старшини, разом з вояками, почали масово цілими арміями здаватися в полон, щоби зразу готовими, організованими і із зброєю, стати на службу українському урядові для відновлення державного життя України. А що головне, здавалися із зброєю, і лише на приказ німців почали кидати зброю, гадаючи, що все вже з того боку приготовлено, що ця зброя буде зараз же повернена, щоб її обернути проти совєтської Росії. Але... виявилося, що за тим проголошенням 30 червня 1941 року нічого не було, що то було зроблено однією українською партійною ґрупою, яка не була зв'язана з українським еміґраційним урядом, яка ні перед ким не відповідала і нікого фактично не представляла. Наслідки того відомі: сотні тисяч українських совєтських вояків попали в жахливі табори, де й згинули. Згинула реальна, державно настроєна і добре підготована моральна сила. Історія викриє винуватців цієї траґедії.

Доклад було заслухано з живим інтересом і по докладі був дуже гарячий обмін думок, який затримав присутніх до пізньої години.

ЛЬОНҐВІ

В неділю 6-го лютого с. р. в залі протестантської церкви в Льонґві заходами Комітету Української Колонії міста Льонґві при підтримці Українського Т-ва «Просвіта» в Герсеранж і філії Т-ва б. Вояків Армії УНР в Льонґві відбулося Свято Соборности і Свято Крут. Вступну промову виголосив Голова Комітету Української Колонії в Льонґві п. Блажійчук Іван. Реферат присвячений Соборності прочитав п. Свдошенко, а реферат про Крути сотн. А. Рибалко, п. Сенятович з великим успіхом продеклямував вірш Богдана Бора «Жменя землі», а хор колонії під орудою п. Сидоренка проспівав «Не пора», «Журавлі» та «Садок вишневий».

Присутніх на святі було понад 40 чоловік. Закінчено свято співом національного гімну.

ЛІОН

В Ліоні в неділю 23 січня с. р. відбулися збори умандатованих представників всіх українських організацій міста Ліона і постав один Український Комітет в Ліоні, на чолі якого став полк. Олександер Даниленко, Уповноважений Т-ва б. Вояків Армії УНР на район Ліона. Не маючи ще повних відомостей про цю щасливу подію на ліонському терені, одзначаємо її, як відгук добрий до наслідування і в інших частинах Франції. З свого боку щиро вітаємо Український Комітет в Ліоні і бажаємо йому успіху в його роботі на користь всієї української еміґрації району Ліону.

МОНБЕЛЬЯР

На зустріч Нового Року Монбельярська філія Української Громади у Франції влаштувала виставу «Невільник» на 5 дій на чолі з п. Дроздовим. Участь у виставі взяли такі аматори: Дрозд, Соловієва, Стрілець, Ферендович, Соловій, Озбова, Озба, Гайдучок, Дідух, Левко, Гурман Іван, Чиж, Гурман Микола, Геруш, Горбовий, Гайдучкова, Онишків Гиньо. Заля була вщерть заповнена. По виставі відбувся баль до ранку.

ГРОЦІВ

НІМЕЧЧИНА

В українському таборі ім. Лисенка в Ганновері ось уже 4-й рік існує українська гімназія ім. Олеся. Протягом цього часу гімназія випустила 50 осіб з атестатами зрілости. 80 відс. з них учаться в різних Високих Школах. На чолі гімназії стоїть директор проф. Рябокінь. Викладають у гімназії 12 учителів. Всі вони з високою педагогічною освітою і мають педагогічний стаж від 15 до 30 років.

В гімназії крім навчання також провадиться й національно-виховавча робота. Засновано учнівський гурток для вивчення української й хоровий гурток, де вивчаються українські пісні.

Під час Різдвяних Свят гімназійний хор, під керівництвом учня 8 кляси гімназії п. Корсуна Ю. дав два концерти колядок у свому таборі й один концерт в укр. таборі в Goettingen'і.

ЕСПАНІЯ

В Еспанії, в лагерях інтернованих знаходиться чимало українських біженців, що дісталися туди з різних країн; між іншим є кілька таких біженців у Campo CYT, Nanclares de la Oca (Alaqa). Всі вони дуже бідують і звертаються до всіх Комітетів українських в інших країнах, але ті не мають змоги їм допомогти, бо своїх достатніх засобів не мають, а допомоги з IPO чи з CARE даються лише там, де вони перебувають.

Було б не зле, якби ті духовні українські особи, які перебувають в Мадриді, орґанізували допомоговий комітет, що дбав би про українських біженців в Евпанії. N. N.

ПАРАҐВАЙ

З листа одного еміґранта

Асунсіон, 17. 1. 49

Високоповажний Пане Інженере!

Ви напевно пригадуєте собі групу українських Д. П. т. зв. групу о. Куницького, яка прибула до Парижу 4. 9. 48 і яка вже 9. 9. 48 виїхала з Парижу на Бордо, маючи за конечну станцію — Параґвай. Ця група виїхала з Міттенвальду (Баварія, Амер. Зона) 1. 9. 48, а 6. X. 48 прибула до Асунсіону літаком із Ріо-де-Жанейро.

Ще в Ріо-де-Жанейро кожна особа цієї групи одержала допомогу від IPO в розмірі 10 дол., а по приїзді до Асунсіону вся група від того ж IPO дістала 16-денне дарове утримання.

Далі ж ситуація для більшости ставала все більш і більш загрозливою. Ніде ніякої праці, а як дехто її і дістав, то вона була і часовою і мізерно нагородженою. Ні помочі, ні поради. До того ж в краю вибухло повстання, а результати таких явищ нам всім дуже добре відомі. Свого багажу ця група ще й досі не одержала і люди не мають що продавати, а як дехто дещо і продає, то це є найдорожчі і найінтимніші для нього речі, як шлюбні перстені, хрести, дарунки-пам'ятки.

Пізніше прийшла спека, а це при відсутності водопроводів, а далі і води в криницях, а також при відсутності каналізації в місті привело до що більшого жаху — почалися різні хвороби, особливо шлункові.

Орієнтація ж на укр. колонії (Фарм Кармен) не витримує критики, бо українці-колоністи тікають звідти, знесилені безнадійною і жорстокою боротьбою з природою, тікають на всі боки. Дехто з нашої групи живе в цих місцях, цілковито покинутий на милість наших тамошніх людей. Такий загальний стан, в якому опинилася група.

Ані бараків для мешкання, ані іншої помочі на перших порах нашого перебування в Параґваї, які наобіцяв цій групи Укр. Доп. Ком., ми тут не знайшли. Було також обіцяно, що інтеліґентам нема чого боятися, що їм буде поміч в підшукуванні відповідньої праці. Нічого цього тут немає, та й самого Комітету тут властиво немає. Ситуація загрозлива! Люди з цієї групи в більшості напросто приречені до смерти з голоду. Необхідна негайна поміч!

Просимо Вашої, Пане Інженере, помочі у всіх тих інстанціях, де Ви маєте повновласть чи вплив, щоб нас — було перевезено до північної півкулі, тобто до більш відповідних обставин і климатичних і господарських і де б ми змогли найти якусь працю, в крайнім випадку просимо про повернення нас до Европи.

Мусимо підкреслити, що всі ми мали добру волю розпочати на нових місцях своє нове життя навіть при тяжких умовах, але дійсність перейшла і заскочила всі наші найгірші сподівання: тут зовсім нема жодної праці і кліматичні відносини при наявності всіх інших є не до витримання.

Для прикладу. Пані Б. попала — в повне моральне і фізичне вичерпання, — голодують і частинно хворі інші родини. В., М., і багато інших. Теж всі інші члени цієї групи не минуть цієї долі в недалекім будучім.

Наразі, поки ми, ініціятори цього листа, др. В. К., інж. В., Е., Л., В. з родинами — не скомунікувалися з іншими членами групи — просимо рахувати нас за певних претендентів на переїзд до інших країв.

В повній вірі в Вашу, Пане Інженере, скору поміч зостаємося з великою до Вас пошаною. В. Р.

Примітка Ред: не подаємо повних прізвищ з відомих причин.

РОЗШУКИ

ЗОСІТКО Ганку — BABIJ Iwan, D. C. A. E. C. Hostel, Dorley Moor Aschlourne, Derbyshire, Angleterre.

Пошукую сестру Ольгу СИДОРЧУК та рідних і знайомих з села Ленківці, Гриціського району. Остання адреса: Manheim Secktenheim, Lager No 6.

Голоситися на адресу: Mr SIDORTCHOUK Jean, Cité des Roches No 9-5, Mondeville (Calvados).

ЛУКІНЮКА Івана — BORZEMSKY Stanislaw, I.M.C.A. Hoste 3. Hig. Ercall Solop, England.

БОЙКО Онуфрія — SZYMANSKA Anna, Ravensburg, Eisenbanstr. 26, Allemagne, Zone Franç.

КОВАЛИШИНА Дмитра — MACEWKO Hryhori, Hannover, Moeckernstr. 21-27, Lysenko Camp, Bl. 4|62, Allemagne, Zone Brit.

ФЕДОРОВИЧА Ярослава — батько FEDOROWYCZ Wolodymyr, Kiel-Friedrichsort, Lager 40 Brauner Berf, Allemagne.

БІЛОГО, Федора Михайловича, родом з села Константинівка, Гурівської волости і того ж повіту, Херсонської губернії, що в 20-х роках був в Українській Армії та потім еміґрував до Франції — розшукує Трусевич Онисим. Писати на Ukr. Veteran Verein — Neu Ulm. B. C. z. 43. Reinhardt Kaserne. Allemagne — USA Zone.

ВАЙДУ Миколу — донька SZUPIWDYCZ Nastunia, Erlangen, Oberst Drausnick-Str. 1, IRO Camp, Allemagne, US Zone.

ПІДДУБРІВНОГО Дмитра — PIDDUBRIWNA Maria, Homemeg 38 G, Lankbar, Limburg, Belgique.

МОЛЯВКУ Феофана, родом з села Красносілки, що виїхав з ст. Долинцево-Кривий Ріг на Катеринославщині, що був в Українській Армії, а потім еміґрував до Франції — розшукує Дмитро Миколенко. Писати: Goettingen Whoert Kaserne. Gesimarlandstr. 22. Ukr. DP Lager, z. 37. Allemagne — USA Zone.

Зою, Дору і Василя БАЗИЛЬ — WASYLYSHYN Iwan, K. A. E. C. Hostel, Trenley Park, Fordwich nr Cantenbury, Kent, Angleterre.

КАСАРАБУ Анну — син KASSARABA Peter, B. №. A. E. C. Hostel, Mortimer, near Reading, Angleterre.

БАСКА Григорія — дочка Дуня Демчук (Мацюк); писати на адресу — DEMCZUK Iwan, Baracк No 115-17, D. P. Camp Heidenau bei Tosdet, Kr. Harburg, Allemagne, Zone Brit.

СУЛИМ Ганю — SULYM Tekla, (16) Horbach-Kassel, D. P. Camp, Bl. 6-4, Allemagne.

БРІНЬ Пилипа — NADZKIEWYCZ Olexa, DP Camp Rheine-W., Damloup Kaserne, Allemagne.

ГУЦКАЛЮКА Михайла — NOGACZ Petro, DP Camp Rheine., Damloup Kaserne, Allemagne.

КУХАР Дмитра і Марію, ХІМЯКА Михайла, КОВАЛЯ Миколу, БЕКЬО Теклю, Івана, Володимира та Михайла — CHIMIAK Josef, N. S. H. C., Site 10, B. 297, Cublington RD Wing, Leighton Buzzard, Beds, Angleterre.

ГРИЦАКА Михайла — сестра ONUFREJIW Anna, Beith Industriel Hostel, Bl. B, Scotland, Grande Bretagne.

МИСАКА Стефана — PAWLYK (Wischomirska) Anastasia, Warner SS. Kaserne, (Fraiman) B. A. (parter) Zim. 1, Muenchen. A emagne, US Zone.

ІВАНОВИХ Миколу, Стефана та Любу (Анну) — просить прислати за винагороду їх адресу SMERYK J., Tamworth. M. Hoste, Wat ing St. Twogates, Nr. Tamworth, Staffs, Ang eterre.

Свояків в Америці — KOVAL Dany o, 16, rue Maison Dieu, Paris 14-e, France.

Сестру ВОЛОС Анну — WOLOS Jurko, Hoste Storwood near Me bourne, York's, Ang eterre.

Сестру СТАЛІС (нар. ТЕЛЄВАТА) Антонію — Tessie SACHMAN. 619 East 11 Street, New York 9. N. Y., USA.

ЧОРПІЛЯ Франка — KRALKA Stefan, D. P. Camp Weyran, Kr. Miesbach, Allemagne, U. S. Zone.

НАВОРОЦЬКУ та НАКОНЕЧНУ Антоську — NALYWAJKO (Lysok) Maria, D. P. Camp Felgen Frier, Bl. 5, No 3, Allemagne, Zone franç.

ХАРАБАРА Івана й Олеску — PICH Oleska, YMCA Hostel. High Ercall Wel ington Rd., Shropshire. Eng and.

Братів ВІЩУРА Дмитра й КОЛЯСУ Андрія — WISZCZUR Stefan. Ellwangen (Jagst) D. P. Lager. Centr. 222, Allemagne, US Zone.

РЕПЕТИЛО (нар. МАРОЧКО) Зофію — MAROTSCHKO Iwan, H.E.PC Camp 1. Box 150 Rolphton, Ont., Canada.

КАБАЛЮ Романа — ZACHARIJCZUK Stefan, K.A.E.C. Hostel. Wellingore Lincs, England.

КУЦОПЕЯ Дмитра, КЛІЩ Марію та КОВАЛЬ Марію й Катерину — HAWRYSZ Stefan, (2a) Braunschweig, Rosalies Barracks, 61 DPACS, Germany.

МОХЕФФТ (нар. ОЛІЩАК) Парасковію — OLISCHAK Grigor, Broonlands, Hostel Haynitone Rd U-36, Coventry (Coundow), England.

ЯРЕМКО Костю — JAREMKO Eugenia, (17a) Ettlingen (Baden), Rheinland Kaserne, Ukrain. Lager IRO, Bl. II, Ztm. 163, US Zone, Allemagne. Свого брата—DIUK Michal, E. V. W., Hostel, Clay Gross, Derbychire, Angleterre.

МОРОЗІВ Петра і Грицька — MELNIK Marta, (20b) Seesen am Harz, Lager DP «Jacobsonschule», Brit. Zone, Allemagne.

ОСЕРЕДЧУК Катерину — HNATKIW Tomasz, Trier Fein, Camp D.P., Bl. 1, S. 28.A, Allemagne, Zone franç.

САМІЙЛЕНКА Олександра Алимовича — LORCHENKO Kyra, (24) Heidenau bei Tostedt, Kreis Harburg, Allemagne.

ЯРЕМУ Миколу й Емілію — KIPISZ Wolodymyr, chez Sghneider Lucien, 38, rue de l'Arbre, Muelhouse (Haut-Rhin).

Сина СОКОЛОВСЬКОГО Петра — SOKOLOWSKY Teodor, Poste Florange, Camp de Betange V|9, France.

КОВАЛЬСЬКУ Теклю — KOWALSKY Stefan, Ellwangen (Jagst) (14a), D. P. Camp W. Y. 222, Germany, US Zone.

ДУБАНОВИЧ Катерину — DUBANOWICZ Iwan, Hallmuir Hostel, Lorhertie Iumfuishire Scotland, England.

ЯХИМЕЦЬ Анну — сестра SMUK Eqa, E. V. W. Hostel, Priory Rd. Cottinham, R. R. Hull, England.

МИЦА Стефана — HONCZARENKO Mykola, Regensburg, Ganghofer Siedlung, Wald-Schmidstr. 19, Zim. 402, Germany, US Zone.

УШКВАРКА Олександра — донька KALUZNA Halyna, Leotpo'd Kaserne, Bar. 6, Zim. 14, Di ingen D., Germany.

Сот. ВАСИЛІВА, РОГІЗНОГО Гр., підп. СЕВАСТІЯНОВА та інш. — писати на адресу: Ing. O. ANTYPIW, Heyse Strasse 4, Wohn. 165, Regensburg, Ganghofer Siedlung. Bayern, US Zone, Germany.

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДСЬКА ОПІКА

13, Rue Taine — Paris 12e.

— І.Р.О. повідомило Укр. Громадську Опіку, що воно всупереч своїй обіцянці з липня ц. р. не збільшило числа пакунків для незаможніх українських еміґрантів і через те ці особи, які по списках Ук. Громадської Опіки мали номери поверх 35, пакунків не отримали.

— Радимо українцям, які приїздять до Франції, зголошуватися негайно до секретаріяту УГО, де можуть отримати всякі інформації про державне страхування, допомоги на дітей, дозволи побуту і т. д. Досить часто нові еміґранти, приїжджаючи на контракт, не цікавляться ні їхніми правами, ні обов'язками і через те позбавляються значних пільг і привілеїв.

Новоприїзжі! Вимагайте від ваших господарів, щоб швидше діставали для вас карти побуту і щоб записували вас на державне страхування і на додаток на дітей. Якщо самі не можете добитися, пишіть нам, ми самі попрохаємо вашого господаря про все необхідне.

— Попереджаємо громадян, які хотять виїхати до Америки, щоб дуже обережно вибирали собі агентів, які їм допомагають виконувати всякі формальності, зв'язані з візами і переїздом, щоб вимагали від них формальні розписки на одержані гонорари.

— Українська Громадська Опіка отримала копію постанови ОУРФ в місті Л'Опіталь (Мозель) про вступ цієї організації до складу Укр. Громадської Опіки як теж повідомлення цієї організації про надіслання на адресу УГО суми в 1.170 фр. пожертвованих на Українську Національну Раду такими особами: п. п. Основичем В. — 100 фр., пані Основич — 100 фр., Яновським В. — 100 фр., пані Яновською С. — 100 фр., Пацканом Ф. — 170 фр., Цвілінковським П. — 200 фр. та Мужинським В. — 400 фр. Разом — 1.170 фр.

Секретаріят УГО просив оголосити, що п. С. Кузан з Ріому, Нюї де Дом, прислав до Української Громадської Опіки фр. 1000 (одну тисячу) на фонд Української Національної Ради.

— При черговому розподілі Нансенівського фонду українським еміґрантам уділено:

по	5.000	фр.	— 6 особам.
по	3.000	фр.	— 12 особам.
по	2.000	фр.	— 21 особі.
по	1.000	фр.	— 58 особам.

ВІД УПРАВИ СЕКЦІЇ Б. ВОЯКІВ ФРАНЦ. ВІЙСЬКА

Управа Секції закликає всіх членів, що не сплатили членських внесків, виконати цей обов'язок до 15. III. 49. В противному разі, згідно з Статутом Секції, вони будуть вважатися автоматично вибувшими.

Анкети для отримання «Карт де Комбатан» на вимогу висилаємо по вказаній адресі. Мешканці Парижу й околиць можуть зголошуватися що четверга в Укр. Домі на Rue Taine, 13, де знайдуть юридичну й технічну допомогу в цій справі.

Кореспонденцію надсилати на адресу : A. Arabkovinski, 24, rue de la Glaciere, Paris 14-e.

ЗА УПРАВУ: Ген.-секретар — П. НОМИЧ

Управа Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції просить пор. Іванова, який заплатив вже гроші за Хрест Зімового Походу, зголоситися по адресі : Mr. A. Arabkovinski 24, Rue de la Glaciere, Paris 13-e.

Для нього від Головної Управи СУБ'у в Німеччині отримано ці хрести і Управа нашого Т-ва може йому вислати, коли він подасть свою адресу.

З ініціятиви членів філії Т-ва б. вояків Армії УНР в місті Оден-ле-Тіш, деп. Мозель, зібрано на користь Української Національної Ради 2750 фр. — Просять і інші філії Т-ва зробити те саме.

Гроші ці сплачені на конто «Громади .

Список осіб : Калініченко Всеволод — 100 фр., Лукіяненко Іван — 100 фр., Глуханюк Т. — 100 фр., Шевченко Евген — 100 фр. Загній Яків — 100 фр., Гумен Михайло — 100 фр., Коломієць Потап — 100 фр., Гахович Леон — 100 фр., Житній Андрій — 100 фр., Ляшко Микола — 100 фр., Пан Отець Новицький — 100 фр., Яремко Василь — 100 фр., Сіллер Сергій — 300 фр., Жураківський Іван — 100 фр., Галайда Микола — 100 фр., Хименець Юрко — 200 фр., Білобровець — 100 фр., Підопригора Герасим — 100 фр., Стасій — 50 фр., Упиренко Іван — 100 фр., Мельничук Тимофій — 100 фр., Нікіфорець Ілля — 100 фр., Спіжавка Петро — 100 фр., Гасюк Микола — 100 фр., Костюшко Федір — 100 фр.

Пан Яремчишин В. Т., кол. учень П-ої Держ. Гімназії у Львові просить всіх своїх товаришів і знайомих, як рівнож і охочих переписуватися — хлопців чи дівчат писати на таку адресу: JAREMTCHYCHYN W. T., D. C. R. E. — C. P. 2. Sidi-Bel-Abbès, Algerie, Afrique du Nord.

УКРАЇНСЬКА СТУДЕНТСЬКА ГРОМАДА В ПАРИЖІ

повідомляє, що Надзвичайні Загальні Збори Української Студентської Громади в Парижі відбудуться в суботу 12 березня 1949 р. о год. 19.30 точно, у власній домівці, 13, rue Taine, Paris 12-e.

В програму входить :

а) Справа статута Української Студентської Громади.

б) Реферат п. Буня про ментальність українського народу.

в) Вільні внески.

Присутність всіх членів обов'язкова.

УПРАВА

УВАГА !

Диригенти й хорові співаки,

— Появилися перші випуски так дуже потрібних хорових партитур у виданні Бібліотеки Інституту Народньої Творчости, добре нам відомого з своєї діяльности в краю, а головно з Першого Крайового Конкурсу українських хорів у Львові. Цей факт дає найкращі гарантії доброї редакції видань та правильного підбору творів. *Наша Книгарня*, що *має виключність кольпортажу* цих гарних і цікавих *видань на Францію*, має вже на складі перші випуски Літургічних Пісень на мішаний хор найкращих українських композиторів та гарно зредагований збірник народних пісень (30) на однорідний хор. Оформлення мистецке. В підготовці видання дальших творів релігійної музики на мішаний та чоловічий хор, а також партитури найкращих укр. композиторів — народніх, патріотичних, козацьких, стрілецьких та інших пісень на мішані й чоловічі хори.

— Видання було заплановане так, щоб не тільки диригент, але кожний співак міг набути готові ноти, - в цей спосіб переборено велику трудність з розпискою нот.

— Видання це подає подвійний текст : старо - український і сучасний; його можуть уживати так православні, як і католицькі церковні хори

Вже є в продажу :

Три партитури : Сл. Єдинор ...	90
Три партитури : Святий Боже .	50
Чотири партитури : Алилуя ...	50
Дві партитури : Херувимська ..	90
Одна партитура : Милость Мира	50
Одна партитура : Отче Наш ...	50
Одна партитура : Да Исполнится	50
Дві партитури : Отпуст і Буди Ім'я	50
30 нар. пісень на однор. хор ...	100

Замовляйте в «Громаді»

Книгарня «ГРОМАДА»

	фр.
Евин С. — ІХ БУЛО ТРЬОХ. Повість про безпритульних. Україна під час війни 1941-45 рр. 140 ст.	180
Кащенко А. — БОРЦІ ЗА ПРАВДУ. Істор. повість часі Хмельниччини. 176 ст. 1947	150
Кащенко А. — З ДНІПРА ЗА ДУНАЙ. Оповідання з часів скасування Січі. 115 ст. 1948	150
Кащенко А.— ЗРУЙНОВАНЕ ГНІЗДО. Істор. оповідання	150
Кащенко А. — У ЗАПАЛІ БОРОТЬБИ. Істор. повість з часів XVII ст. 191 ст. 1947	150
Нечуй-Левицький І. — МИКОЛА ДЖЕРЯ. Повість. Українське село перед скасуванням панщини. 170 ст. 1948	150
Опільський Ю. — «ІДУ НА ВАС». Істор. оповідання з часів князя Святослава (960-972 рр.). 144 ст.	150
Самчук У. — ЮНІСТЬ ВАСИЛЯ ШЕРЕМЕТИ. Роман у 2-х частинах. 321 ст. 1946-47	300
Стороженко О. — ЗАКОХАНИЙ ЧОРТ. Гуморист. оповідання. 86 ст.	60
Стороженко О. — МАРКО ПРОКЛЯТИЙ. Фантастична повість з часів Хмельниччини. 163 ст.	130
Чайківський А. НА УХОДАХ. Історичне оповідання для молоді з часів постання козацтва на Україні у двох томах. 226 ст. 1947	240
Діма — БОЛОШКИ. Збірка поезій. Ст. 64. 1947	100
Шевченко Т. — КОБЗАР. У трьох томах. 381 ст. 1947	240
Багряний І.—КАЗКА ПРО ЛЕЛЕКУ ТА ПАВЛИКА МАНДРІВНИКА. 47 ст. 1947	200
ЛЕТЮЧИЙ КОРАБЕЛЬ та інші укр. народні казки. 56 ст. 1946	90
Радзикевич В. — ПРИГОДИ ЮРЧИКА КУЧЕРЯВОГО. Казка. 41 ст. 1948	120
Сторм Т. — ЮРЧИК МАНДРІВНИК Для дітей молодшого віку. Перекл. з нім. м. 16 ст. 1947	150
Костомаров М. — КНИГИ БИТІЯ Укр. Народу. Ред. І. Борщак. 75 ст. 1946	100
Мазепа І. — ПІДСТАВИ НАШОГО ВІДРОДЖЕННЯ. Міркування про минуле і майбутні укр. народу. 1-ша част. 180 ст. 1946	100

■ Книжки висилаємо поштою за попереднім одержанням грошей.

■ На кошти пересилки просимо дочисляти 20 фр.

■ Гроші просимо висилати чеком поштовим PARIS 965800

■ Замовлення надсилати на адресу :

« HROMADA »

5, Rue Gasnier Guy — Paris XX.

Directeur : Mme Catherine - Germaine Sozontieff

Imp. Beresniak, 19, rue Lagrange, Paris.